

'Zorg voor meer aandacht voor arbeid en scholing'

Linda Lai werkt bij REIK*, een expertisecentrum voor de behandeling en begeleiding van kinderen, jongeren en volwassenen met een licht verstandelijke beperking. Ze legt zich daarbij toe op arbeid en scholing voor cliënten. Nadrukkelijke aandacht daarvoor is noodzakelijk en verdient landelijk navolging stelt ze. Sozio sprak met haar en tekende haar hartstochtelijke pleidooi op. *Huub Wiltschut*

Ze noemt zich 'Coördinator Arbeid en Scholing'. Deze zelfverzonnen benaming kenmerkt Linda Lai. Ze baant haar eigen pad. Linda stapte ruim elf jaar geleden vanuit de horeca over naar de 24-uurszorg voor vier jongeren met een licht verstandelijke beperking. Zij hadden hun eigen appartement binnen een behandellocatie.

Ze herinnert het zich nog goed: 'Ze zaten de hele dag thuis, hadden geen enkele daginvulling. Ze hadden overgewicht, blowden, dronken en maakten uitverveling doorlopend ruzie met elkaar. Alle jongeren hadden een Wajong-uitkering en een jobcoach die maandelijks vertelde dat hij nog geen passend werk voor hen gevonden had. De eigen begeleiders deden niets aan dagbesteding, daarvoor was immers de jobcoach. Ik voelde heel sterk: "Dit is niet goed. Ik weet niet hoe, maar ik ga hier verandering in aanbrengen."'

Linda merkte dat de meeste jobcoaches onvoldoende kennis hadden wat een licht verstandelijke beperking met zich meebrengt. Hun taalgebruik sloot bijvoor-

beeld niet aan bij het niveau van de jongeren, die goed wisten wanneer zij 'ja en amen' moesten zeggen. Daarnaast werden zij overschat en werd er te veel verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van de jongeren verwacht.

Linda oriënteerde zich bij het UWV, de gemeente, integratiebureaus, pluisde heel internet af en sprak met politici. Zij verdiepte zich in de mogelijkheden, voorwaarden en noodzakelijke begeleiding om voor deze doelgroep goede daginvulling te realiseren. Uiteindelijk vond zij zich bekwaam genoeg om hierin zelf het voortouw te nemen en beschreef hoe een Aandachtsfunctionaris Arbeid en Scholing verande-

'De jongeren wisten heel goed wanneer ze ja en amen moesten zeggen'

Foto: Ingrid van der Spoel

Linda Lai met Jetze Corne Wiersma (links) en Johannes Brouwer. 'Doordat de cliënten bij ons wonen, kunnen we een groot deel van de begeleiding rond werk en scholing vanuit huis bieden.'

ring in de situatie van de 'thuiszitters' zou moeten brengen. Na een fusie binnen haar organisatie kwam Linda terecht op een locatie met zeventien cliënten, waarvan er twaalf thuis zaten. Hier voerde zij met succes haar plan door en binnen een jaar zat niemand meer thuis.

Begeleiders als deskundigen

De Aandachtsfunctionaris Arbeid en Scholing is een pedagogisch medewerker uit het eigen team die is bijgeschoold in de mogelijkheden, wet- en regelgeving rond arbeidsparticipatie en vast contactpersoon voor het werk- en schoolgerelateerde netwerk. Linda: 'De dagelijkse begeleiders zijn dé deskundigen als het gaat om mensen met een lvb. Als geen ander kunnen zij de doelgroep coaching bieden op het gebied van werk en scholing. Bij de gemeenten is geen kennis van lvb, de reïntegratiebureaus hebben die kennis nauwelijks, net zoals bij het UWV en onderwijsinstellingen. Vanuit onze kennis en dagelijkse omgang met de doelgroep begrijpen wij hun gedrag en kunnen dit 'vertalen' naar externe partijen. ➡

TIPS VAN LINDA

- Zorg dat het clusterhoofd het nut en de noodzaak van aandachtsfunctionaris onderkent en de functionaris actief ondersteunt. Zonder die acceptatie komt de functie binnen het team niet goed van de grond.
- De aandachtsfunctionaris moet initiatiefrijk zijn, doorzettingsvermogen hebben, proactief contacten onderhouden met alle externe partijen.
- De aandachtsfunctionaris moet kennis hebben (of opdoen) van wet- en regelgeving, van projecten, subsidies en arbeid- en scholingsmogelijkheden in de regio.
- De aandachtsfunctionaris moet vanaf het begin structureel betrokken zijn bij alle gesprekken rondom werk, opleiding of dagbesteding. Gebeurt dat niet, dan sta je onmiddellijk met 1-0 achter. De lvb'er kan immers – ogenschijnlijk - prima verwoorden, maar heeft een beperkt realiteitsbesef.
- Vraag niet alleen wat de jongere wil, maar informeer ook wat er nodig is om dit te verwezenlijken en regel dat.
- Onderhoud zeer intensief contact met de jongeren. Informeer, toon betrokkenheid, laat kleinigheden en onbenulligheden niet uitgroeien tot onoverkomelijke obstakels.
- Als een plaatsing mislukt, achterhaal goed waar het misging en houd hier terdege rekening mee bij een volgende plaatsing.
- Thuiszitten na een debacle werkt demotiverend, dus zorg snel voor een alternatieve plaatsing.
- Beloon elk succes. Daarmee geef je erkenning voor het behaalde resultaat en... het werkt motiverend voor anderen ('dat zou ik ook willen...').

► We weten wat hun talenten zijn, hun valkuilen, wanneer zij overvraagd worden, welke verwachtingen irrealistisch zijn, hun angsten en waar zij - op welke wijze - ondersteuning nodig hebben. Doordat de cliënten bij ons wonen, kunnen we een groot deel van de begeleiding rond werk en scholing vanuit huis bieden. Zo zorgen we bijvoorbeeld dat zij 's ochtends gewekt worden, hun spullen bij zich hebben, op tijd komen en dergelijke. We kunnen dagelijks informeren hoe het was, wat er goed ging, waar zich problemen voordoen en die zo nodig meteen aanpakken en oplossen. Daarmee voorkomen we dat kleinigheden zich opstapelen en leiden tot afhaken of ontslag.' Linda noemt drie belangrijke elementen in deze benadering: één contactpersoon, kennis van de doelgroep en intensief, direct contact met de cliënten. 'Als wij als begeleiders ons er niet mee bemoeien dan kan het UWV of de gemeente veel geld per traject betalen, maar de kans op slagen is veel kleiner.' De Aandachtsfunctionarissen Arbeid en Scholing kennen de ontwikkelingen op het gebied van arbeidsparticipatie, waardoor zij mee kunnen denken in de mogelijkheden en oplossingen. Zij zitten bij alle gesprekken met de jobcoaches, kunnen verduidelijken als dat nodig is en er bij de cliënt op terugkomen omdat ze weten wat er is afgesproken. Linda is heel praktisch en doortastend: 'Wil iemand bijvoorbeeld in een bloemenzaak werken, dan bel ik alle bloemisten op totdat ik beet heb. De cliënten vinden het fantastisch. Zij zijn vrolijker, actiever en meer toekomstgericht. Een goede daginvulling betekent contact met anderen, waardering, thuiskomen met verhalen. Het bevordert hun zelfstandigheid, er is een duidelijke dagstructuur. Je ontwikkelt je vaardigheden, je sociaal netwerk breidt zich uit en niet onbelangrijk: werken zorgt voor een zelfverdiend salaris in plaats van een uitkering.' Linda zegt stellig: 'Ik ben er heilig van overtuigd dat iedere jongere met een lvb mee wil doen. Als dat niet het geval is, zijn er belemmerende "laagjes". Jongeren hebben bijvoorbeeld negatieve ervaringen. Als je die obstakels bespreekbaar maakt en weghaalt, dan willen zij - op een zo gewoon mogelijke manier - meedoen.'

Instellingsbreed invoeren

Linda werkte zo ongeveer vier jaar, waarin zij iedereen binnen de eigen locatie aan het werk of naar school wist te krijgen én daar te houden. Daarna ging zij deze werkwijze instellingsbreed uitdragen. Linda: 'Ik geef nu al meer dan twee jaar voorlichting en presentaties, verzorg trainingen op alle REIK-

locaties met jongeren ouder dan 16-17 jaar over het werken met Aandachtsfunctionarissen Arbeid en Scholing. Ik overtuig de begeleiders van hun rol als onmisbare schakel in dat hele proces, vertel over de voorwaarden en de vele voordelen.'

'In elke locatie wordt een enthousiast teamlid, iemand met lef en affiniteit met deze taak, aangesteld als Aandachtsfunctionaris Arbeid en Scholing. Ik neem vervolgens die gemeenteambtenaar of UWV-functionaris mee naar mijn presentatie binnen de instelling, zodat die meteen uitleg geeft over hun manier van werken en direct kennismaat met de nieuwe aandachtsfunctionaris. Hup, het eerste contact in de belangrijke samenwerking is gelegd!'

Succesvolle aanpak

Linda: 'In korte tijd zijn de Aandachtsfunctionarissen Arbeid en Scholing er in alle locaties in geslaagd voor veel jongeren een zinvolle daginvulling te realiseren. De Aandachtsfunctionaris Arbeid en Scholing zorgt ervoor dat elke vorm van daginvulling aansluit bij de wensen en mogelijkheden van iedere cliënt. Daarbij wordt sterk gekeken naar haalbare mogelijkheden. Doe je dat niet, dan stuur je aan op mislukkingen en teleurstellingen. Het vereist dus veel investeren in deze doelgroep voordat je kunt verwachten dat zij, altijd binnen hun mogelijkheden, integreren in het arbeidsproces.'

Toekomstplannen

Linda is tevreden over de tot nu toe behaalde resultaten maar bruist van de plannen. 'Ik organiseer binnenkort een symposium met inspirerende sprekers en workshops voor alle Aandachtsfunctionarissen Arbeid en Scholing, gedragswetenschappers, medewerkers van de gemeenten, het UWV, de dagbesteding, reïntegratiemedewerkers en het onderwijs uit heel Friesland om de samenwerking te versterken.' Ja, enige zendingsdrang is Linda niet vreemd. ❖

** REIK is het expertisecentrum in Friesland en Groningen voor de behandeling en begeleiding van kinderen, jongeren en volwassenen met een licht verstandelijke beperking.*

Meer informatie is te vinden op: www.reik.nl.

OVER DE AUTEUR

Huub Wiltshut is redacteur bij *Sozio*